روزنامه اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی

یکشنبه ۶ مهر ۱۴۰۴ ■ سال سی‌وسوم ■ شماره ۹۴۹۸

سرمایه گذاری برای تولید

همشهری

■ حضرت امیر المؤمنین علی(ع): دنیا خانه گذر است نه جای ماندن.

■ اذان ظهر: ۱۱:۵۵ ■ غروب آفتاب: ۱۷:۵۲
■ اذان مغرب: ۱۸:۱۰ ■ نیمه شب شرعی: ۲۳:۱۳
■ اذان صبح فردا: ۴:۳۴ ■ طلوع آفتاب فردا: ۵:۵۸

حافظ
میل من سوی وصال و قصد او سوی فراق
ترک کام خود گرفتم تا بر آید کام دوست

صفحه‌آرا: علیرضا بهرامی

■ پذیرش آگهی: ۸۴۳۲۱۰۰۰
■ چاپ: همشهری
■ تلفن: ۴۸۰۷۵۰۰۰

■ توزیع و اشتراک: موسسه نشر گستر امروز نوین
■ تلفن توزیع: ۶۱۹۳۳۰۰۰
■ تلفن اشتراک: ۶۱۹۳۳۱۱۴

■ دفتر مرکزی: تهران، خیابان ولیعصر (عج)، کوچه شهید سیدکمال قریشی، شماره ۱۴
■ کدپستی ۴۵۹۵۶-۱۹۶۶۶ ■ تهران، صندوق پستی ۱۹۳۹۵/۵۴۴۶
■ تلفن: ۲۳۰۲۳۰۰۰، نمابر: ۲۲۰۴۶۰۶۷

■ همشهری آنلاین: www.hamshahrionline.ir
■ سایت روزنامه: newspaper.hamshahrionline.ir

صفحه آخر

■ صاحب امتیاز: مؤسسه همشهری
■ مدیر مسئول: محسن مهدیان
■ سردبیر: دانیال معمار
■ دبیر تحریریه: شهرام فرهنگی
■ معاونان سردبیر: علی عمادی، شاهین امین
■ مدیر فنی: حامد یزدانی
■ مدیر هنری: مهدی سلامی
■ دبیر عکس: امیر پناهپور

سیاسی و دیپلماتیک:
■ مدیر: حسین ارجلو
شهرنگار:
■ مدیر: پروانه بهرام‌نژاد
■ دبیر: مریم باقرپور
اقتصاد:
■ مدیر: حسین لطفی
■ دبیر: مریم موسی‌پور
تماشاگر:
■ مدیر: امیر محمد یعقوب‌پور
■ دبیر: لیلی خرسند
گزارش:
■ مدیر: فهیمه طباطبایی

سرزمین من:
■ مدیر: سیده زهرا عباسی
■ دبیر: زهرا رفیعی
تندرستی:
■ مدیر: جواد نصرتی
■ دبیر: مریم سرخوش
سرنخ:
■ مدیر: جواد عزیزی
■ دبیر: محمد جعفری
دانستنیها:
■ مدیر: ساسان شادمان
■ دبیر: زهرا خلجی

جامعه:
■ مدیر: مسعود میر
■ دبیر: فاطمه عسگری‌نیا
۲۴ (سینما و تلویزیون):
■ مدیر: سعید مروتی
■ دبیر: علیرضا محمودی
صفحه آخر:
■ دبیر: عیسی محمدی
سرگرمی:
■ دبیر: فرزام شیرزادی
طرح و گرافیک:
■ دبیر: محمدعلی حلیمی

■ سردبیر آنلاین: اسماعیل سلطنت‌پور
■ معاونان آنلاین: مجتبی صادقی، کامران بارنجی، حامد فوقانی
■ مدیر فضای مجازی: زهراسادات بهشتی
■ مدیر پخش زنده: امیرحسین محمددوست
■ مدیر تولید تلویزیون: الهه‌سادات بهشتی

دور دنیا

تبدیل نقاشی کودکان به موسیقی

اواسط سال ۲۰۲۵ (بهار ۱۴۰۴)، مدارسی در نیویورک و توکیو شروع به اجرای آزمایشی پروژه تبدیل نقاشی کودکان به موسیقی کردند. در کلاسی در بروکلین (آمریکا)، معلمی از دانش‌آموزانش خواست که دریا را نقاشی کنند و در عرض چند دقیقه، پس از اینکه هوش‌مصنوعی خطوط آبی را به موسیقی آرامش‌بخشی تبدیل کرد، کلاس پر از صدای امواج خروشان شد. وقتی یکی از دانش‌آموزان یک خورشید قرمز اضافه کرد، نت‌ها ناگهان روشن‌تر شدند و بچه‌ها زدند زیر خنده؛ انگار کلاس درس به یک سالن موسیقی کوچک تبدیل شده بود.

شروع ماجرا به اواخر سال میلادی گذشته (پاییز ۱۴۰۳) برمی‌گردد؛ هنگامی که محققان آزمایشگاه خلاقیت گوگل در همکاری با آزمایشگاه رسانه‌ای MIT آزمایش‌های اولیه‌ای با هدف خواندن اشکال و رنگ‌ها به‌طور همزمان با کشیدن نقاشی و تبدیل آنها به صدا را در دستور کار خود قرار دادند. نمونه اولیه، با نام «تبدیل نقاشی به صدا» نخستین‌بار در یک کنفرانس آموزشی در دسامبر ۲۰۲۴ (آذر ۱۴۰۳) ارائه شد. فکر اولیه ساده بود؛ هر خط، دایره و رنگ به یک نت یا ریتم موسیقی تبدیل می‌شود. به این ترتیب، هوش مصنوعی از دل صحنه‌های ظاهرا تکراری، لحظه‌های متفاوتی پدید می‌آورد. نمونه‌ای از این رویداد و لحظه‌های متفاوت همین تبدیل نقاشی‌های کودکان به موسیقی مرتبط با نقاشی است که کمک می‌کند کاغذ رنگ شده به‌دست کودک، دری تازه به دنیای خلاقیت باز کند. این فناوری آزمایش شده و آزمایش آن در بسیاری از مدارس و آزمایشگاه‌های جهان در حال گسترش است و آزمایش کنندگان می‌بینند که هوش‌مصنوعی نقاشی‌های کودکان را به ملودی‌های شاد و سرزنده تبدیل می‌کند.

سایت عربی «ایلاف» با انتشار گزارشی از این رویداد نوشته است گزارش‌های مطبوعاتی منتشر شده در ۲نشریه تأکید کرده‌اند که کارکرد این فناوری به سرگرم‌کردن کودکان محدود نمی‌شود، بلکه در یادگیری الگوها نیز به آنان کمک می‌کند. کودکی که در ریاضی یا خواندن مشکل دارد، می‌تواند خطوط و ملودی‌ها را به هم متصل کند تا قواعد را راحت‌تر درک کند؛ حتی کودکانی که مبتلا به اختلالات طیف اتیسم هستند نیز واکنش مثبتی به این آزمایش‌ها نشان داده‌اند؛ زیرا جفت کردن صدا با تصاویر، تجربه یادگیری جذاب‌تری برایشان فراهم می‌کند.

به‌دنبال اجرای این آزمایش‌ها، برخی شرکت‌ها هم وارد رقابت برای تولید و توسعه نرم‌افزارهای شخصی در این حوزه شده‌اند. والدین با کمک این نرم‌افزارها می‌توانند نقاشی‌های فرزندانشان را به ملودی‌های کوتاه تبدیل کنند؛ ملودی‌های کوتاه و شاد یا آرامش‌بخش و مناسب برای لالایی و لحظه‌های قبل از خواب کودک. بروز چنین قابلیت‌هایی پرسش‌هایی را پیش روی ما می‌گذارد که آیا هوش مصنوعی، فارغ از نگاه مثبت یا منفی ما به آن، می‌تواند آینده آموزش را تحت‌تأثیر قرار دهد و با در هم‌آمیختن هنر، ازجمله موسیقی با آموزش، محیط یادگیری سرگرم‌کننده‌تر و نوآورانه‌تری برای کودکان ایجاد کند؟

گشت و گذار

قدیمی‌ترین جنگل جهان

تصور کنید در معدنی متروکه قدم می‌زنید و ناگهان به بقایای جنگلی برمی‌خورید که ۳۸۵میلیون سال پیش زنده بوده است! این داستان شگفت‌انگیز «جنگل فسیلی قاهره» در نیویورک است؛ جایی که قدیمی‌ترین درختان با برگ و تنه ضخیم کشف شدند. این درختان باستانی که آرکئوپتریس نام دارند، در دوران «عصر ماهی‌ها» تا ۲۰متر قد می‌کشیدند و با جذب دی‌اکسید کربن، جو سیاره ما را برای همیشه تغییر دادند. تا همین اواخر، این جنگل لقب «قدیمی‌ترین جنگل جهان» را یدک می‌کشید. اما علم همیشه در حال کشف‌های جدید است. به‌تازگی دانشمندان در انگلستان فسیل گیاهانی شبیه به نخل را یافته‌اند که با ۳۹۰میلیون سال قدمت، رکورد را از جنگل قاهره ربودند! این رقابت دوستانه میان جنگل‌های فسیلی، یک مسابقه جذاب در تاریخ زمین‌شناسی است. پیش از این نیز جنگل «گیلبوآ» در همان نیویورک، عنوان قدیمی‌ترین را داشت. این اکتشافات، همچون ماشین زمان، ما را به دورانی می‌برند که زمین چهره‌ای کاملا متفاوت داشت و به ما یادآوری می‌کنند سیاره ما چه داستان‌های پنهان بی‌شماری در دل خود دارد.

وقایع ماندگار

به بهانه انتشار نخستین شماره روزنامه رسمی ایران

سیدسروش طباطبایی پور | روزنامه‌نگار | فردا مصادف است با ۵ربیع‌الثانی، همزمان با انتشار نخستین شماره روزنامه رسمی و منظم ایران که ۱۸۰سال پیش، به دستور میرزا تقی‌خان امیرکبیر منتشر شد. در این روزنامه مردم از اتفاق‌های روزانه دولت ایران، جهان و ترجمه مقالات مطبوعات اروپا خبردار می‌شدند و سطح آگاهی‌شان از موضوع‌های روزمره افزایش یافت. البته صدراعظم وطن‌دوست ایران خبر نداشت که قرار است در چهل‌ویکمین شماره همین روزنامه خبر قتلش را منتشر کنند و اداره روزنامه تازه‌تاسیس او به‌دست قاتلانش بیفتد، اما امیرکبیر می‌دانست جهل و نادانی، دیوی است که کشور را نابود خواهد کرد. البته اکنون در زمانه‌ای زندگی می‌کنیم که با ظهور شبکه‌های اجتماعی و خبرگزاری‌های مجازی، کارکرد مطبوعات چاپی نسبت به گذشته متفاوت شده است، اما باز هم رفت‌وآمد آگاهی، مهم‌ترین عامل رشد جوامع امروزی است. در اینجا و به بهانه انتشار نخستین شماره روزنامه وقایع‌اتفاقیه، سری به مطبوعات ایران می‌زنیم و نگاهی به ترین‌های آن می‌اندازیم.

نخستین

نخستین قدم‌های مدرنیته در ایران بر اثر آشنایی و علاقه عباس‌میرزا نایب‌السلطنه به توسعه اجتماعی و فرهنگی اروپا برداشته شد و شاید بتوان گفت انتشار نخستین روزنامه ایران را نیز حاصل دوراندیشی او است. او پس از جنگ اول ایران و روس، گروهی از دانشجویان را به انگلستان اعزام کرد که یکی از آنها میرزا صالح شیرازی بود که در آنجا زبان‌های انگلیسی، فرانسه و صنعت چاپ آموخت. پس از بازگشت او نخستین نشریه ادواری ایران را به نام «کاغذ اخبار» در سال ۱۲۱۶شمسی منتشر کرد، یعنی درست ۷۰سال پیش از صدور فرمان مشروطه. با توجه به دوران بی‌نظم صدارت میرزا آقاسی، انتشار این روزنامه مرتب نبود و به درستی معلوم نیست چاپ این نشریه از چه زمانی متوقف شد.

وقایع اتفاقیه

اولین شماره وقایع‌اتفاقیه در ۱۸بهمن ۱۲۲۹شمسی همزمان با ۵ربیع‌الثانی ۱۲۶۷قمری به همت میرزاتقی‌خان امیرکبیر در تهران منتشر شد. دفتر اصلی این روزنامه دولتی، حوالی میدان ارگ بود و در قطع ۳۰/۵ در ۱۷سانتی‌متر با کاغذ ساخت اصفهان و چاپ سنگی به شمارگان ۶۰۰تا ۷۰۰نسخه در چاپخانه حاجی عبدالمحمد در محله دولاب منتشر می‌شد. نخستین شماره این روزنامه به نام روزنامچه اخبار دارالخلافه طهران منتشر شد و از شماره دوم به وقایع اتفاقیه تغییر نام داد. البته به مرور وقایع‌اتفاقیه فرمایشی شد و چون قیمت آن هم بالا بود، دولت برخی صاحب‌منصبان را مجبور می‌کرد آن را بخرند و به همین دلیل، مردم به آن زورنامه هم می‌گفتند.

چاپ سنگی

عصر تحول

اولین روزنامه‌ها در ایران با چاپ سنگی منتشر شد. شاید مهم‌ترین دلیل این بود که امکان استفاده از خط نستعلیق و نقاشی در این چاپ وجود داشت و استفاده از آنها، هنر خوشنویسی و نقاشی را نیز ارتقا می‌داد. البته درباره شروع چاپ سنگی در مطبوعات ایران روایات گوناگونی وجود دارد، اما به‌نظر می‌رسد چاپ سنگی برای نخستین بار توسط میرزا صالح شیرازی در تبریز راه‌اندازی شد و سپس به تهران آمد. برخی می‌گویند زمان حمل گاومیش‌های حامل دستگاه‌های چاپ سنگی از کوچه‌های تنگ و باریک تبریز، برخی دیوارهای همسایه‌ها به اجبار فرو ریخت تا دستگاه‌ها به چاپخانه برسند و صاحبان چاپخانه مجبور شدند هزینه بازسازی دیوارها را هم بپردازند. البته چاپ با حروف سربی هم وارد ایران شد؛ اما به‌خاطر کیفیت کم حروف و اشکالات فراوان چاپی، تا سال‌ها نتوانست جای چاپ سنگی را بگیرد.

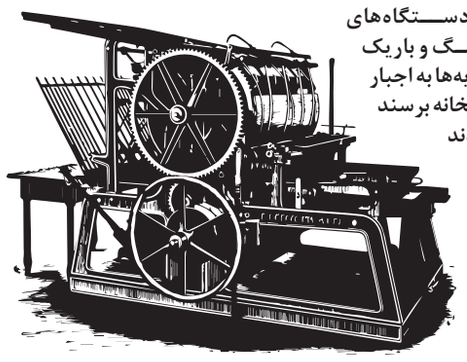

گرافیک و نقاشی

همانطور که گفتیم، مهم‌ترین ویژگی چاپ سنگی آن بود که امکان چاپ خط نستعلیق و نقاشی را میسر می‌کرد و همین موضوع باعث شد پای خوشنویسان و نقاشان از همان شماره‌های آغازین روزنامه‌ها به مطبوعات ایران باز شود. البته در روزنامه‌های آن روزگار مرسوم نبود نام این هنرمندان نوشته شود، اما به‌خصوص در شماره‌های اولیه روزنامه‌هایی مثل وقایع اتفاقیه و روزنامه دولت ایران، هنرمندانی چون میرزامحمدرضا کلهر، خوشنویس مشهور عهد قاجار یا میرزاابوالحسن‌خان صنیع‌الملک غفاری و محمد غفاری یا همان کمال‌الملک از نقاشان مشهور آن روزگار نقشی مؤثر داشتند.

روزنامه اطلاعات

روزنامه اطلاعات، قدیمی‌ترین روزنامه در حال چاپ ایران است که از ۱۹تیر ۱۳۰۵به‌صورت تک‌برگی منتشر شد. یکی از نخستین دفاتر تحریریه این جریده در اتاق ساختمانی در خیابان فردوسی (علاءالدوله قدیم) با نام دفتر اطلاعات بود که عباس مسعودی آن را اجاره کرده بود. اطلاعات در آغاز فقط ۲صفحه بود و در ۵۰۰نسخه منتشر می‌شد و اعضای آن به‌جز سرپرست و مدیر روزنامه، فقط ۲نفر دیگر بودند. سردر این ساختمان قدیمی هنوز در خیابان خیام باقی است.

همشهری

روزنامه همشهری، نخستین روزنامه تمام‌رنگی ایران است که نخستین شماره خود را در ۲۴آذر سال ۱۳۷۱ منتشر کرد. این روزنامه از همان ابتدا با تاسیس چاپخانه مدرن، بار چاپ بسیاری از روزنامه‌های کشور را به دوش کشید. از ابتکارهای مهم این روزنامه، انتشار ضمائمی رایگان بود که در سطح تهران یا کشور توزیع می‌شد. مثلا در هر محله تهران، همشهری همراه با روزنامه، ضمیمه رایگان هفتگی آن محله را هم منتشر می‌کرد که اهالی می‌توانستند مسائل محلی خود را در ضمیمه خود دنبال کنند. ضمیمه سه‌چرخه و دوچرخه هم مخصوص کودکان و نوجوانان بود که از سال ۱۳۷۹ به دست کودکان و نوجوانان سراسر ایران می‌رسید.

روزنامه‌های مشروطه

عصر آزادی طلبی

روزنامه‌های دوره مشروطه بین سال‌های ۱۲۷۹تا ۱۲۸۵شمسی در حدود ۴۰عنوان عمدتا انقلابی و آزادی‌طلب بودند که نقش مؤثری در بالابردن سطح آگاهی مردم داشتند. روزنامه‌هایی مثل صور اسرافیل، حبل‌المتین، آدمیت، اتحاد و.... از روزنامه‌های این عصر طلایی بودند. همچنین شهرهایی چون مشهد، همدان و بوشهر برای نخستین‌بار در این دوره در تاریخ ایران صاحب روزنامه شدند و درواقع نیمی از روزنامه‌های داخل کشور از سال ۱۲۱۶شمسی مربوط به ۶سال اول قرن ۲۰و این دوره است. همچنین نخستین هفته‌نامه مصور و کاریکاتوردار در ایران با عنوان طلوع هم در سال ۱۲۷۹شمسی منتشر شد.

حال خوب

هنر آهسته‌زیستن

شاید برای شما هم پیش آمده باشد؛ در اوج شتاب و اضطراب روزمره، ناگهان مانعی ساده، مثل عبور آرام یک سالمند از عرض خیابان، شما را مجبور به توقف کند. در همان چند ثانیه مکث اجباری، موجی از آرامش جایگزین دلشوره‌ها می‌شود و این سؤال در ذهن جرقه می‌زند: ما با این همه عجله به کجا می‌رویم؟

در دنیای مدرن، «چندوظیفگی» یا انجام همزمان چند کار، به یک فضیلت تبدیل شده است. ما به‌خود می‌بالیم که همزمان با پاسخ‌دادن به ایمیل‌ها، در یک جلسه آنلاین شرکت می‌کنیم و نیم‌نگاهی هم به اخبار داریم. اما این توانایی، یک توهم بزرگ بوده و علم عصب‌شناسی ثابت کرده که مغز ما برای این حجم از پراکندگی طراحی نشده است. این شتاب‌زدگی، مغز را در وضعیت «آماده‌باش» دائمی قرار می‌دهد و توانایی ما برای تمرکز عمیق، همدلی با دیگران و خلاقیت را به‌شدت تحلیل می‌برد. تحقیقات نشان می‌دهد این عادت، بهره‌وری را تا ۴۰درصد کاهش می‌دهد و ما را خسته‌تر و مضطرب‌تر از همیشه می‌کند.

راه‌حل، بازگشتی آگاهانه به «آهستگی» است. آهسته‌زیستن به‌معنای تنبلی یا انجام‌ندادن کارها نیست؛ بلکه به‌معنای حضور کامل در لحظه است. یعنی وقتی با دوستتان صحبت می‌کنید، تمام توجهتان به او باشد، نه به فهرست کارهای فردا. وقتی چای می‌نوشید، عطر و طعم آن را با تمام وجود حس کنید، نه اینکه همزمان گوشی خود را چک کنید.

این تغییرات کوچک، نتایج شگفت‌انگیزی به همراه دارند. یک دم و بازدم عمیق قبل از ورود به خانه، می‌تواند تمام استرس روز را پشت در بگذارد. توجه کامل به حرف‌های فرزندتان، پیوندی عمیق می‌سازد که هزاران پیام مجازی قادر به ساختنش نیست. در نهایت، آهستگی به ما کمک می‌کند تا از مسابقه بی‌پایان «انجام‌دادن» خارج شویم و به هنر «زندگی‌کردن» بازگردیم؛ هنری که در آن کیفیت لحظه‌ها، بر کمیت وظایف پیروز می‌شود.

عکس خانه

تهران در قاب خاطرات

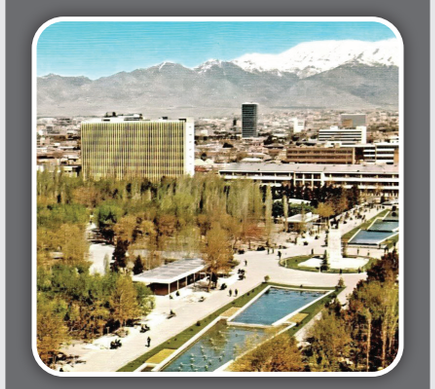

این قاب رنگی، تصویری فراتر از یک عکس قدیمی است؛ این برشی از حافظه تاریخی پایتخت در دهه ۴۰شمسی است. اینجا «پارک‌شهر»، قدیمی‌ترین بوستان تهران در روزگاری است که آسمان هنوز آبی بود و می‌شد قله‌های پربرف البرز را با وضوحی شگفت‌انگیز تماشا کرد. این تصویر، نمایی از تهرانی است که با سرعتی بی‌سابقه به‌سوی مدرنیته گام برمی‌داشت؛ ساختمان‌های مدرن و بلندمرتبه در پس‌زمینه، گواهی بر این توسعه هستند، اما هنوز در محاصره برج‌ها و دود گم نشده‌اند.

در آن سال‌ها، پارک شهر نه فقط یک فضای سبز، که ریه‌های تپنده و قلب اجتماعی پایتخت بود. حوض‌های منظم، درختان سرسبز و مردمی که با آرامش در پیاده‌روهای آن قدم می‌زنند، سیمای شهری را به تصویر می‌کشند که در آن، طبیعت و زندگی مدرن در تعاملی نزدیک و صمیمی با یکدیگر قرار داشتند. این عکس، یادآور دورانی است که پایتخت هنوز فرصت نفس‌کشیدن داشت و می‌شد در قلب شلوغی‌هایش، چنین منظره آرام و باشکوهی را به تماشا نشست. این قاب، سندی از یک آرامش گمشده و دعوتی برای حفظ باقیمانده این فضاهای ارزشمند است.